

Kulturens Rige – mere om projektet

Visionen med projekt Kulturens Rige er at udnytte kulturens sundhedsfremmende potentiale til at fremme borgernes trivsel og mentale sundhed – i foreløbig otte udvalgte kommuner. Konkret ønsker vi med projektet at bygge på de gode erfaringer og det voksende evidensgrundlag for brugen af kultur som løftestang for en bedre folkesundhed.

Projektet bygger videns- og erfaringsmæssigt på blandt andet WHO's nyligt præsenterede rapport "Health Evidence Network synthesis report 69: What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being?", der konkluderer, at kunst og kulturelle oplevelser kan være med til at gøre os sundere, både fysisk og mentalt. Og på Nordjysk Center for Kultur og Sundheds review fra 2017, der præsenterer en systematisk gennemgang af den internationale litteratur inden for kultur og sundhedsfeltet og når frem til, at der er god dokumentation for at kunst-, kultur- og kreative aktiviteter kan have en positiv effekt på både psykisk og fysisk sundhed. Samt selvfølgelig – og mere direkte – på erfaringerne fra fire danske kommuners arbejde med Kultur på recept 2016-2019.

Hvor Kultur på recept rettede sig mod borgere med stress, angst eller depression, vil Kulturens Rige trække erfaringerne over i et bredere, borgerrettet fokus på forebyggelse og sundhedsfremme.

Vi vil altså rulle de gode erfaringer fra de mere patientrettede indsatser ud i kommunernes forebyggende og sundhedsfremmende arbejde, via borgerrettede, lokalt fælleskabte, indsatser.

Kulturens Rige skal bane vejen for, at kunst og kultur i højere grad anvendes rammesættende og strukturelt i det forebyggende og sundhedsfremmende arbejde i kommunerne, på tværs af afdelinger, forvaltninger og eksterne aktører - herunder frivillige foreninger og borgere.

Metodetilgangen i Kulturens Rige

Metodisk bygger Kulturens Rige videre på den indsigt og læring, vi i Sund By Netværket har skabt med vores tidligere aktionslæringsprojekter, særligt Naturens Rige del I og II i 2016 og 2017, og Krop og bevægelse i Naturens Rige 2017 og 2018.

Vi vil gennem et praksisnært aktionslæringsforløb i otte danske kommuner bruge kulturen som omdrejningspunkt for at skabe og udvikle konkrete, lokale borgerrettede projekter, der gennem involverende deltagelse løfter borgernes trivsel. Nøglen hertil er lokale **aktionslæringsgrupper** i de otte deltagende kommuner. Aktionslæringsgrupperne sammensættes idealt således: en sundhedskonsulent, en kulturkonsulent, en frivillighedskonsulent og/eller repræsentant for anden forvaltning, to repræsentanter fra en lokal forening og/eller (selvejende) kulturinstitution, en eller flere frivillige ressourcer (borgere).

Dynamikken i aktionslæring er en vekslen mellem fælles workshops med input og viden, og lokal og praktisk udførelse, afprøvning og læring. Et særskilt mål med Kulturens Rige er således, at vi sideløbende med etableringen af de lokale, fællesskabte og borgerrettede indsatser, skaber nye veje, og udvikler ny viden om, hvad kunst og kultur kan bidrage med i sundhedsfremmeindsatser.

Med målsætningen om at gøde lokale, fællesskabte indsatsler, der tager afsæt i lokale udfordringer og ressourcer – det, der giver mening lokalt, skriver vi os ind i den tilgang, som der arbejdes med i partnerskabet **ABC for mental sundhed** som Sund By Netværket har været en del af fra det blev grundlagt i 2016. Gennem aktionslæringsforløbene i de enkelte kommuner, skabes sundhedsfremmeindsatser, hvor borgerne – via kulturen – gør noget aktivt og meningsfuldt, sammen med andre. ABC-tilgangen giver os en konkret ramme for trivselsarbejdet og i forhold til udformningen af de lokale fællesskabte indsatsler. Og den giver os nogle parametre at måle på i evalueringen af, hvilken effekt forløbet og indsatslerne har for borgernes mentalt sundhedsfremmende adfærd. I ABC for mental sundhed arbejdes ud fra to ben: 1) at skabe en fælles bevidsthed om vigtigheden af mental sundhed samt hvad man kan gøre for at styrke egen og andres mentale sundhed og 2) at sikre de bedste betingelser for at få flere engageret i aktive og meningsfulde fællesskaber. I tilgangen opereres ud fra tre enkle handleanvisende budskaber for mental sundhedsfremmende adfærd: A) gør noget aktivt, B) gør noget sammen og C) gør noget meningsfuldt. Forskning viser, at det at ”gøre ABC” bl.a. er forbundet med forbedret livskvalitet, livstilfredshed og selv vurderet mental sundhed, samt med reduceret risiko for udvikling af depression, angst, og nedsat kognitiv funktion.

Metodeafsæt i aktionslæringsprocessen

Opbygningen af selve aktionslæringsforløbet i Kulturens Rige trækker metodisk på WHO's bearbejdning af verdensmålene ud fra et folkesundhedsperspektiv til de 6 P'er (people, participation, place, peace, prosperity, planet) som en mere konkret vej til at forankre verdensmålene og skabe sunde, lærende, bæredygtige og kreative byer – og borgere. Kulturens Rige vil på det afsæt arbejde med 6 forskellige strategier for, hvordan man kan skabe mental sundhed gennem kreative, æstetiske og fællesskabende metoder. På den måde udvikler og afprøver projektet en generisk metode, der også kan bruges i andre sammenhænge. Sund By Netværket har, som WHO's danske netværk, oversat og omsat P'erne til en dansk kontekst, og tidligere arbejdet med tilgangen, blandt andet i vores projekter Naturens Rige og Krop og bevægelse i Naturens Rige (hvor vi også har publiceret viden om tilgangen i The International Journal of Local Economy (Amhøj 2019)). Fælles for de forskellige strategier baseret på P'erne er, at de handler om at skabe en nær og mærkbar oplevelse af velfærd i lokale fællesskaber og på tværs af kommunegrænser. På den måde er gevinsten også, at projektet kan bruges til at give bud på, hvordan nærhed kan muliggøres gennem konkrete strategier for deltagelse og mærkbar velfærd. Projektet afprøver konkrete måder at skabe en nær velfærd, der fremmer samfundets og borgerens kulturelle empowerment og værdighed.

Antagelser – om kultur og sundhed

Projekt Kulturens Rige bygger på følgende antagelser, beroende på den eksisterende forskning og erfaring:

- at kunst- og kulturaktiviteter har et særligt potentiale som katalysator for **fællesskaber**, social inklusion og social kapital
- at kunst og kultur som fælles rum (/tredje) er med til at **udligne hierarkier** mellem fx kommunale medarbejdere og borgere, da man mødes på fælles grund – det baner vejen for samarbejde og fællesskabelse på nye måder
- at det at være beskæftiget med/omgivet af kunst og kultur generelt giver os **bedre velvære/trivsel**

- at kunst og kultur skaber en kvalitativ, og i den forstand, mærkbar, oplevelse af velfærd
- at deltagelse i kulturaktiviteter åbner **nye handlemuligheder** hos den enkelte
- at **kunst og kultur kan skabe værdi på flere områder**: skærpe den mentale sundhed, skabe fysiske forandringer i kroppen, skabe organisatorisk innovation og tilføje liv og aktivitet i byens rum.

Det er dét afsæt vi med Kulturens Rige, ønsker at grave et spadestik dybere ned i. Og koble til konkret og delbar erfaring og indsatsforløb i de otte kommuner.

Konkrete mål for Kulturens Rige:

- At otte kommuner, fordelt på minimum tre regioner, gennemfører aktionslæringsforløbet.
- At otte kommuner i løbet af, eller som afslutning på, aktionslæringsforløbet igangsætter lokale borgerrettede og fællesskabte sundhedsfremmeindsatser med kultur som omdrejningspunkt.
- At borgerne (slutbrugerne) i de otte kommuners lokale indsatser, der bliver resultatet af aktionslæringsforløbene, oplever, at de gennem kulturen er blevet en del af aktive, meningsfulde fællesskaber, som øger deres trivsel (på længere sigt). Evalueringen er bundet op på ABC for mental sundheds-evalueringsramme.
- At der, på baggrund af evalueringsdesign udviklet før opstart af - og udfoldet gennem - aktionslæringsforløbet, ved projektets afslutning er udarbejdet evalueringsdokumentation, der kan anvise vej for kommende indsatser omkring brug af kultur i kommunernes mentale sundhedsfremmende arbejde.
- At vi kan bruge projektet til, ud fra en praksisorienteret forskningsvinkel, at tilføje ny viden om, hvad kunst og kultur særskilt kan bidrage med i en helhedsorienteret tilgang til mentalt sundhedsfremmende arbejde.

Projektet vil desuden vokse i tæt dialog med de erfaringer og initiativer, der allerede er søsat på tværs af landet, særligt i Region Midt (kultursomsundheds-fremme.dk) og Region Syd.

Ligesom et særskilt formål med projektet er at indsamle, dokumentere og dele de gode erfaringer/cases – til inspiration og brug for alle landets kommuner via en **ny sektion på Sundeborgere.dk/kultur** og via en nyoprettet **temagrube** under Sund By Netværket: Kultur og sundhedsfremme. Samt via Sund By Netværkets og samarbejdspartneres øvrige platforme.

Målgrupper i Kulturens Rige

Målgruppen for projektet er potentielt alle borgere i de rekrutterede otte kommuner. Vi ønsker at påvirke den mentale sundhed til et generelt, kvalitativt løft i velfærd. To borgergrupper har dog særlig bevågenhed i projektet.

- A) **voksne på vej ind i pensionsalderen** (50-65årige), der er i risiko for at blive ramt af ensomhed
- B) **unge, der** er på kanten til at mistrives (10-24-årige).

Den primære målgruppe for selve aktionslæringsforløbet er deltagerne i de tværfaglige aktionslæringsgrupper i hver kommune der, efter endt forløb, tænkes at fungere som en slags ambassadører, der bidrager til et løft af det lokale sundhedsfremmende arbejde med brug af kunst og kultur. Både internt i kommunen, på tværs af forvaltninger, på tværs af lokalsamfundet – og i selve etableringer af borgerrettede indsatser.